

In deze factsheet vindt u een overzicht van de stand van zaken van COSA in Nederland. Raadpleeg voor meer informatie www.cosanederland.nl en www.reclassering.nl of stuur een mail naar info@cosanederland.nl.

Inleiding

COSA is een in Canada ontwikkelde aanpak gericht op re-integratie van zedendaders. Het voornaamste doel van COSA is: 'geen nieuwe slachtoffers'.

Vrijwilligers en professionals van COSA ondersteunen gemotiveerde zedendaders (kernleden in een cirkel) bij het inperken van het risico op recidive. Beroepskrachten die bij het kernlid betrokken zijn (bijvoorbeeld een toezichthouder van Reclassering Nederland, wijkagent, behandelaar) vormen een buitencirkel die de binnencirkel van vrijwilligers en kernlid ondersteunt. Cirkels worden professioneel opgezet en begeleidt door Reclassering Nederland. Onderzoek ten behoeve van de doorontwikkeling van COSA wordt uitgevoerd door het Expertisecentrum Veiligheid van Avans Hogeschool, Den Bosch.

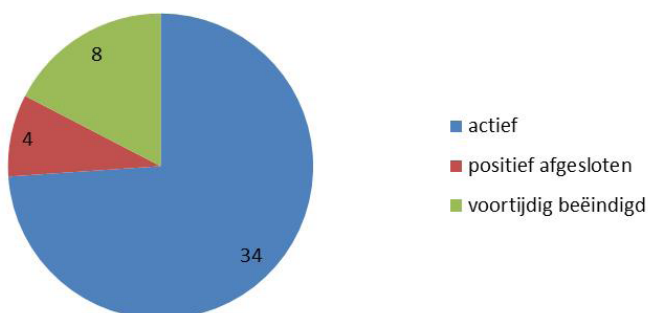
Cirkels staan open voor plegers van zedendelicten met een gemiddeld tot hoog risico op recidive en een hoge ondersteuningsbehoefte, die gemotiveerd willen werken aan een delictvrije toekomst. Het aantal aanmeldingen overstijgt op dit moment de capaciteit van de cirkelprojecten, daarom staan nog 16 kernleden op een wachtlijst in afwachting van een cirkel. Dit is vooral een kwestie van voldoende financiering, want ook het aantal vrijwilligers dat getraind is en in afwachting van een cirkel is groot, namelijk 57 (december 2013).

Onderzoek naar de effectiviteit van cirkels

Vanaf 2011 is er onderzoek gedaan naar de werking van COSA. De resultaten daarvan zijn in december 2013 beschikbaar gekomen (Höing, Vogelvang & Bogaerts, 2013 te downloaden via www.cosanederland.nl/onderzoek). De vraag in dit onderzoek luidt: dragen cirkels effectief bij aan veranderingen bij het kernlid, die het risico op het plegen van delicten doen afnemen? Ook is onderzocht in hoeverre cirkels uitgevoerd worden zoals de bedoeling is, zodat de resultaten uit het onderzoek in hun juiste context gezien kunnen worden.

Zeventien kernleden en cirkels zijn vanaf hun start gedurende één jaar nauwlettend gevolgd. Kernleden vulden daartoe vooraf, na 6 maanden en na 12 maanden uitgebreide vragenlijsten in, waarin relevante aspecten van het psychisch functioneren en specifieke risicofactoren gemeten werden. Vrijwilligers en toezichthouders evalueerden onafhankelijk van elkaar het risico van het kernlid aan de hand van een gestandaardiseerd formulier ('Dynamic Risk Review' en 'Individuele Forensisch Psychiatrische Behandel-evaluatie- Practitioner Report'). Daarnaast zijn kernleden en professionals in de buitencirkels geïnterviewd over hun ervaringen met de cirkel.

Cirkels

Stand van zaken regioprojecten

Sinds de start van het project in 2009 zijn 46 cirkels van start gegaan (stand december 2013). Daarvan zijn 34 cirkels op dit moment nog actief. Vier cirkels (8,7%) hebben hun doelen bereikt en zijn in wederzijds overleg beëindigd, en acht cirkels (17,4 %) zijn beëindigd zonder dat alle cirkel-doelen behaald zijn.

Resultaten

Veertien cirkels zijn gedurende het hele jaar actief gebleven, drie cirkels (17,6%) zijn voortijdig beëindigd; een percentage dat overeenkomt met het percentage bij alle cirkels tot nu toe.

De meeste van de zeventien cirkels (71%) functioneerden zoals bedoeld. Er was sprake van een positieve onderlinge sfeer, en er werd samengewerkt aan doelen die het kernlid helpen bij het voorkomen van recidive en het opbouwen van een positieve levensstijl. Bij vijf cirkels stagneerde de groepsontwikkeling, waardoor de cirkel door het kernlid als minder positief werd ervaren. Drie daarvan zijn voortijdig beëindigd, omdat men niet tot een goede samenwerking kwam. De implementatie verliep in de meeste cirkels (75%) volgens de richtlijnen, maar bij vier cirkels was dit niet het geval. Zo waren er bijvoorbeeld in één cirkel gedurende langere tijd slechts twee vrijwilligers actief, soms was de buitencirkel niet compleet, of werden er door vrijwilligers geen verslagen gemaakt, waardoor de cirkel moeilijk gemonitord kon worden. De kwaliteit van de implementatie en de kwaliteit van de binnencirkel bleken met elkaar samen te hangen, en inmiddels zijn er maatregelen getroffen om de kwaliteit van de uitvoering te bewaken en te verbeteren.

Uit de interviews bleek dat - op één na - alle kernleden veranderingen hebben ervaren die volgens hen door deelname aan de cirkel veroorzaakt waren. Ook de kernleden uit de minder goed functionerende cirkels gaven aan dat de cirkel een bijdrage aan hun veranderingsproces heeft geleverd - al was het maar omdat zij zich beter bewust werden van de impact van hun delict. In totaal werden door de kernleden 76 veranderingen genoemd waarvan bijna de helft (35) aan de cirkel werden toegeschreven. De interviews met de professionals bevestigden dit beeld.

Meest genoemde veranderingen bij kernleden door de cirkel:

Volgens kernleden:

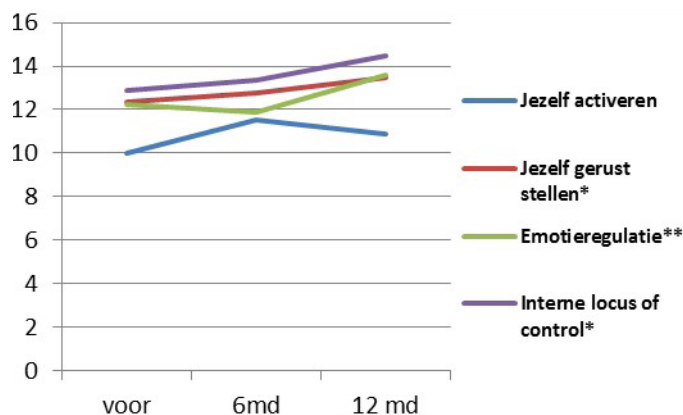
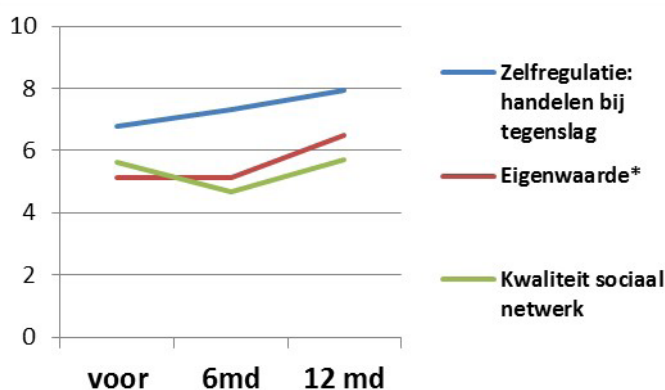
- Toegenomen probleemoplossend vermogen
- Betere sociale vaardigheden
- Meer openheid naar anderen
- Een positiever zelfbeeld
- Een betere zelfzorg
- Een positiever toekomstperspectief

Volgens professionals:

- Betere sociale vaardigheden
- Meer openheid
- Meer inzicht in eigen wensen en behoeften
- Meer inzicht in eigen problematiek
- Meer inzicht in de impact van het delict voor het slachtoffer
- Betere communicatieve vaardigheden
- Toegenomen probleemoplossend vermogen

Daarnaast stonden alle kernleden onder toezicht (controle en begeleiding) van een reclasseringswerker en volgden zij dadertherapie. Ook deze trajecten droegen bij aan hun veranderingsproces.

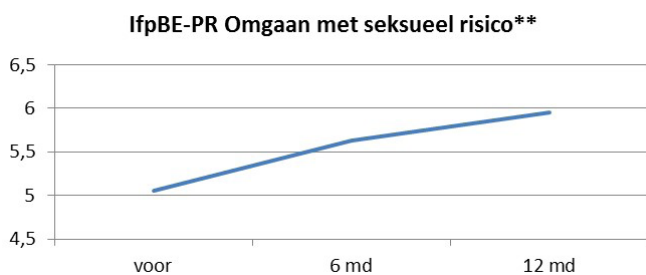
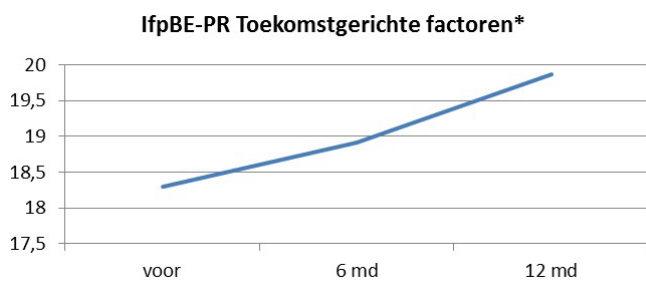
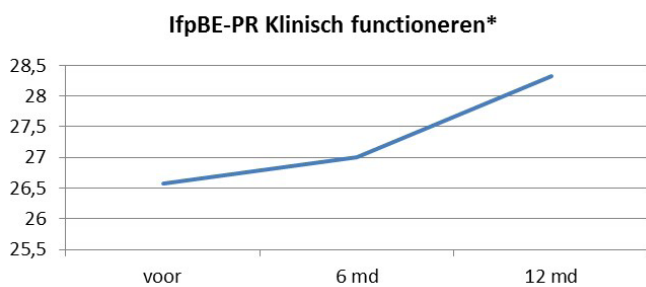
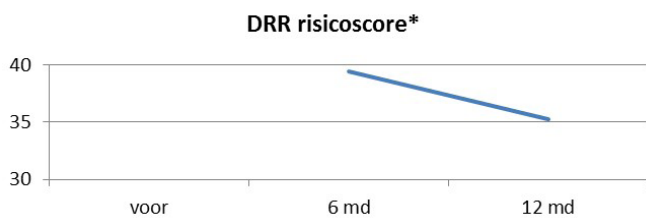
De gegevens uit de interviews werden ondersteund door de resultaten uit de vragenlijsten. Kernleden bleken gedurende het verloop van de cirkel beter te scoren op een aantal belangrijke factoren, zoals zelfregulatie, zelfactivatie, emotieregulatie en interne locus of control (het gevoel zelfsturend te handelen) en de kwaliteit van de relaties in het eigen netwerk (meer openheid, hulp en steun).

*=trend; **significante verandering

Op een aantal terreinen werden (nog) geen veranderingen gemeten. De maatschappelijke participatie (wonen, werk, vrijetijdsbesteding) was niet veranderd, evenmin de omvang van het eigen sociale netwerk buiten COSA. Ook het omgaan met stress en de impulscontrole (het buitensluiten van storende gedachten) waren nog niet verbeterd, evenals de externe locus of control (het gevoel door anderen gestuurd te worden).

Gedurende de cirkel nam het risico af, en dit bleek zowel uit de scoring van de vrijwilligers (DRR) als uit het instrument van de toezichthouders (Ifpbe-PR). Dit meet het niveau van functioneren op drie subschalen: klinisch functioneren, toekomstgerichte factoren en omgaan met seksueel risico (hoge scores = minder risico).

*=trend; **significante verandering

Een belangrijke functie van COSA is het monitoren van risico en informeren van de buitencirkel als daar aanleiding toe is. Hiermee dragen cirkels bij aan het voorkomen van recidive. Bij negen van de zeventien cirkels was er op enig moment sprake van signalen van toegenomen risico. In twee derde van de gevallen werd dit als eerste door de vrijwilligers gesignaleerd en gemeld, en in een derde van de gevallen trok de toezichthouder als eerste aan de bel. In voorkomende gevallen werden de signalen in de buitencirkel besproken en interventies gepland, zoals: intensiveren van de behandeling of begeleiding.

De resultaten uit dit onderzoek zijn vergelijkbaar met uitkomsten uit Engels onderzoek naar de impact van cirkels, waarbij 60 cirkels werden onderzocht¹. Ook daaruit bleek, dat cirkels een eigen, herkenbare bijdrage hadden geleverd aan verbeteringen op het terrein van het psychologisch functioneren van kernleden (welzijn, attitudes, gedrag) en hun sociale relaties. Van de 60 cirkels uit hun onderzoek stopten er 25% voortijdig vanwege ofwel recidive, overtreden van voorwaarden en de juridische consequenties daarvan, of door gebrek aan motivatie bij het kernlid. Dit getal lijkt iets hoger te liggen dan in Nederland, maar de periode waarop het onderzoek in Engeland betrekking had, was langer (gemiddeld 36 maanden).

De resultaten van dit onderzoek geven een tussenstand weer, aangezien ook in Nederland de meeste cirkels langer dan een jaar duren. Verwacht mag worden dat de positieve ontwikkelingen bij kernleden zich voortzetten en mede daardoor schetsen de resultaten een hoopvol beeld van de betekenisvolle bijdrage van COSA aan het verminderen van recidive.

De resultaten ten aanzien van de implementatie zijn inmiddels door Reclassering Nederland omgezet in acties voor de verdere verbetering van de kwaliteit.

¹ Andrew Bates, Ron Macrae, Dominic Williams & Carrie Webb (2011): Everincreasing circles: A descriptive study of Hampshire and Thames Valley Circles of Support and Accountability 2002–09, Journal of Sexual Aggression, DOI:10.1080/13552600.2010.544415

Colofon

Höing, M (2014): Factsheet COSA. Februari 2014. 's Hertogenbosch: Programmabureau Circles NL. © 2014 Programmabureau Circles-NL (Expertisecentrum Veiligheid Avans Hogeschool en Reclassering Nederland).

Dit document is opgesteld vanuit het Lectoraat Reclassering en Veiligheidsbeleid aan de Avans Hogeschool/Expertisecentrum Veiligheid in opdracht van Reclassering Nederland.